

ΜΑΘΗΜΑ / ΤΑΞΗ :	ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΣΕΙΡΑ:	
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:	
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ:	

ΚΕΙΜΕΝΟ:

Δεν θα ήταν άσκοπο να αναλογιστούμε ως κοινωνία τις επιπτώσεις ενός πολιτισμού της τηλεοπτικής εικόνας στη ζωή μας. Η ενσωμάτωση της λογικής των μέσων μαζικής ενημέρωσης στον ψυχισμό δημιουργεί νέες παραμέτρους, σημαδεύει την ιστορία. Τίποτα δεν είναι όπως πριν.

Για παράδειγμα, η μονοκρατορία του χρώματος και της φωτογραφίας **εξακοντίζει** στο περιθώριο το γραπτό λόγο και υποθηκεύει την ανάγνωση. Η ραστώνη της συνεχούς εναλλαγής καναλιών (του ζάπινγκ) και η ευκολία της «σαρώσεως» έγχρωμων εικόνων καθιστούν αφόρητο για το παιδί τον κόπο της μελέτης και, ως εκ τούτου, το **αποξενώνουν** από την αποθησαυρισμένη γραμματεία.

Σήμερα, τα νέα παιδιά θεωρούν «βουνό» την ανάγνωση βιβλίων που δεν έχουν έγχρωμες εικόνες σε κάθε σελίδα ή εμφανίζουν μεγάλες παραγράφους. Το φαινόμενο αυτό, σε μια κοινωνία που ήδη δεν διάβαζε, οφείλει να μας απασχολήσει σοβαρά, διότι το βιβλίο αποτελεί βασικό μέσο για την αγωγή. Εγείρει δε νέες απαιτήσεις για την ποιότητα και την κίνηση του εξωσχολικού αναγνώσματος, όπως είναι τα βιβλία για παιδιά και εφήβους, τα κόμικς, τα περιοδικά, τα λογοτεχνικά κείμενα.

Όλοι δεχόμαστε, βέβαια, ότι η **ενασχόληση** με το βιβλίο συνιστά δημιουργική αξιοποίηση του χρόνου. Η τηλεόραση, αντίθετα, έχει επιβάλει μια ριζικά διαφορετική αίσθηση του χρόνου από εκείνη που μας κληροδότησε η παράδοση αιώνων.

Αξιοπρόσεκτες, επίσης, είναι και οι **επιπτώσεις** αυτής της νέας αίσθησης του χρόνου στην εκπαιδευτική διαδικασία. Παρατηρείται π.χ. δυσκολία συγκέντρωσης της προσοχής των παιδιών, όπως και υπερβολική κινητικότητα, αφού η καθημερινή ζωή δεν συμβαδίζει με το ρυθμό της τηλεοπτικής εικόνας. Πολύ φυσικό είναι να θεωρείται ανιαρό το σχολικό μάθημα, όπως και ο διάλογος στην οικογένεια, που τώρα έχει αντιπάλους τα κανάλια με τα **ελκυστικά** τους προγράμματα. Ας μην παραλείψουμε και τις ταινίες του Σαββατόβραδου, οι οποίες έχουν στοιχίσει σε πλήθος παιδιών την απουσία από τον κυριακάτικο εκκλησιασμό ή από το οικογενειακό τραπέζι.

Τέλος, πελώρια ζητήματα τίθενται ενώπιον μας για το περιεχόμενο της διδασχής. Πώς θα μπορέσουμε να αναπτύξουμε στους νέους ανθρώπους αντίβαρο στο ρεύμα του εντυπωσιασμού; Τι είδους αγωγή θα πρέπει να δοθεί και με ποιους τρόπους, ώστε να ανακαλύψουν οι νέοι «τις πνευματικές ηδονές»; Πώς τα λόγια και

το ήθος της οικογενειακής, σχολικής, κοινωνικής ζωής θα εισάγουν και θα εδραιώνουν την ανθρώπινη ποιότητα;

Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, λοιπόν, είναι πια η μόνη εξουσία, διότι εξουσιάζουν το θυμικό των ανθρώπων. Οι περισσότεροι διανοητικά αμφισβητούν την αξιοπιστία τους λέγοντας: «Μας κοροϊδεύουν». Συναισθηματικά, όμως, την έχουν αναγνωρίσει ως τη μόνη αυθεντία κι έχουν παραδοθεί άνευ όρων, αφού για το ασυνείδητο αξιόπιστο είναι ό,τι επαληθεύει την παντοδυναμία του.

***Βασίλειος Θερμός, Ποιμαίνοντες μετ' επιστήμης, Εκδόσεις Αρμός,
Αθήνα 1996, σ.σ. 148-152 (Διασκευή)***

Λεξιλόγιο

ραστώνη = νωθρότητα, τάση αδράνειας και παθητικής αποδοχής των πραγμάτων
θυμικό = ψυχή

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου σε 80-100 λέξεις.

Μονάδες 25

B.1. *«Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, λοιπόν, είναι πια η μόνη εξουσία, διότι εξουσιάζουν το θυμικό των ανθρώπων.»* Να αναπτύξετε την παραπάνω άποψη σε μια παράγραφο 80 λέξεων.

Μονάδες 10

B2. Πώς οργανώνεται η πέμπτη παράγραφος του κειμένου; (Δομή και τρόποι ανάπτυξης).

Μονάδες 4

B.3.a. Να δώσετε για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου μια συνώνυμη:

εξακοντίζει, αποξενώνουν, ενασχόληση, επιπτώσεις, ελκυστικά.

Μονάδες 5

B.3.β. παραμέτρους, αποθησαυρισμένη, αξιοποίηση, παραλείψουμε, αντίβαρο: Να αναλύσετε τις παραπάνω λέξεις του κειμένου στα συνθετικά τους και να γράψετε για καθεμιά από αυτές ένα σύνθετο ομόρριζο ουσιαστικό.

Μονάδες 5

B.4.a. *«Η τηλεόραση, αντίθετα, έχει επιβάλει μια ριζικά διαφορετική αίσθηση του χρόνου από εκείνη που μας κληροδότησε η παράδοση»:* Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική και να ερμηνεύσετε τη λειτουργία της παθητικής σύνταξης.

Μονάδες 4

B4.β. «Συναισθηματικά, όμως, την έχουν αναγνωρίσει ως τη μόνη αυθεντία κι έχουν παραδοθεί άνευ όρων»: Ποια συντακτική απόκλιση παρατηρείται στην παραπάνω φράση του κειμένου; Πώς ερμηνεύεται η συγκεκριμένη επιλογή στη σύνταξη;

Μονάδες 3

B5. Να αιτιολογήσετε τη χρήση των ερωτημάτων στην έκτη παράγραφο του κειμένου (**Τέλος, πελώρια ζητήματα...την ανθρώπινη ποιότητα ;**)

Μονάδες 4

Γ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

Ιδιαίτερη ανησυχία προκαλεί το γεγονός ότι στις μέρες μας τα Μ.Μ.Ε. βρίθουν από εκπομπές κοινωνικού περιεχομένου (reality shows), οι οποίες προσβάλλουν την ανθρώπινη νοημοσύνη και αισθητική, παραβιάζοντας την ιδιωτική ζωή ή εκμεταλλευόμενες τον ανθρώπινο πόνο.

Η δυσάρεστη αυτή πραγματικότητα αποτελεί αντικείμενο συζήτησης σε μια ημερίδα που διοργανώνει το σχολείο σας με θέμα «Λαϊκισμός στα Μ.Μ.Ε.» και στην οποία καλείστε ως εκπρόσωπος της τάξης σας να εκφωνήσετε μία ομιλία (500-600 λέξεων) παρουσιάζοντας, αρχικά, τους παράγοντες που συντείνουν στον πολλαπλασιασμό τέτοιων εκπομπών. Στη συνέχεια, να αναδείξετε το ρόλο του σχολείου στην πνευματική και ηθική θωράκιση των νέων προκειμένου να αντιστέκονται στην ευτέλεια αυτών των προγραμμάτων.

Μονάδες 40

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ:

A. Το συγκεκριμένο κείμενο πραγματεύεται την κυριαρχία της τηλεοπτικής εικόνας στη σύγχρονη εποχή, υπογραμμίζοντας, αρχικά, τα νέα δεδομένα που αυτή διαμορφώνει. Πιο συγκεκριμένα, ο γραπτός λόγος παραγκωνίζεται και το παιδί αποστασιοποιείται από τον πλούτο των ελληνικών γραμμάτων, γεγονός που προβληματίζει. Αξιοσημείωτο είναι, επίσης, ότι η τηλεόραση διαφοροποιεί σημαντικά την αίσθηση του χρόνου προσδίδοντας τόσο στη μαθησιακή διαδικασία όσο και στην οικογενειακή επικοινωνία πληκτικό χαρακτήρα. Προκύπτουν, τέλος, ερωτήματα σχετικά με το περιεχόμενο της αγωγής των νέων και διατυπώνεται η διαπίστωση ότι τα μέσα μαζικής ενημέρωσης κυριαρχούν στο θυμοειδές του ανθρώπου, πράγμα που επιβεβαιώνει τη δύναμη που διαθέτουν.

B1. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, λοιπόν, είναι πια η μόνη εξουσία, διότι εξουσιάζουν το θυμικό των ανθρώπων. Χειραγωγούν, δηλαδή, τους ανυποψίαστους πολίτες με την παραπληροφόρηση, ακυρώνοντας μ' αυτόν τον τρόπο την ελευθερία της σκέψης τους. Οδηγούν, επίσης, στη σύγχυση και στον αποπροσανατολισμό, αφού ο καταιγισμός των εικόνων και των πληροφοριών δεν

αφήνει στους δέκτες περιθώρια κριτικής επεξεργασίας και ανάλυσης των μηνυμάτων που προσλαμβάνουν. Διαβρώνουν, τέλος, την ανθρώπινη συνείδηση και ενσταλάζουν στις ψυχές των ανθρώπων το μίσος, την ιδιοτέλεια, την αδιαφορία, καθώς προβάλλουν αντικοινωνικά πρότυπα και κινδυνολογούν, διαστρεβλώνοντας την αλήθεια. Έτσι, παγώνουν την υπεροχή τους στην κοινωνική και πολιτική ζωή.

B2. Δομή παραγράφου

Θεματική πρόταση: «Αξιοπρόσεκτες, επίσης, είναι.....εκπαιδευτική διαδικασία»

Λεπτομέρειες: «Παρατηρείται π.χ. δυσκολία.....οικογενειακό τραπέζι»

Κατακλείδα: δεν υπάρχει

Τρόποι ανάπτυξης

- **Αίτιο – αποτέλεσμα:** Στη θεματική πρόταση διατυπώνεται το αίτιο (η νέα αίσθηση του χρόνου στην εκπαιδευτική διαδικασία) και το αποτέλεσμα (οι επιπτώσεις αυτής της νέας αίσθησης του χρόνου στην εκπαιδευτική διαδικασία).
- **Παραδείγματα:** Τα αρνητικά αποτελέσματα αυτής της νέας αίσθησης του χρόνου στην εκπαιδευτική διαδικασία δίνονται με τη χρήση συγκεκριμένων παραδειγμάτων «Παρατηρείται π.χ. δυσκολία.....της τηλεοπτικής εικόνας», «As μην παραλείψουμε.....οικογενειακό τραπέζι».

B3.α. εξακοντίζει: εκτοπίζει

αποξενώνουν: απομονώνουν

ενασχόληση: απασχόληση, τριβή

επιπτώσεις: ζημίες

ελκυστικά: θελκτικά

B.3.β. παραμέτρους < παρά + μέτρο → καταμέτρηση

αποθησαυρισμένη < από + θησαυρίζω → θησαυροφυλάκιο

αξιοποίηση < άξιος + ποιώ → αντιποίηση

παραλείψουμε < παρά + λείπω → εξάλειψη

αντίβαρο < αντί + βάρος → βαρόμετρο

B4.α. Παθητική σύνταξη: Από την τηλεόραση, αντίθετα, έχει επιβληθεί μια ριζικά διαφορετική αίσθηση του χρόνου από εκείνη που μας κληροδοτήθηκε από την παράδοση.

Λειτουργία παθητικής σύνταξης: Εξαιρείται το αποτέλεσμα της ενέργειας του υποκειμένου. Τονίζεται το υποκείμενο που «παθαίνει» (που δέχεται το αποτέλεσμα μίας ενέργειας). Με την παθητική σύνταξη ο λόγος γίνεται πιο απρόσωπος,

ουδέτερος, αντικειμενικός και προσδίδεται ποικιλία στην πλοκή των νοημάτων. Χρησιμοποιείται, επίσης, όταν ο συγγραφέας δεν επιθυμεί να πει ή δεν ξέρει ή δεν έχει σημασία ποιος έκανε την πράξη.

B4.β. Συντακτική απόκλιση: πρόταξη του επιρρήματος «συναισθηματικά» προκειμένου να δοθεί έμφαση στην κυριαρχία των Μ.Μ.Ε. στο θυμικό των περισσότερων ανθρώπων.

B5. Χρήση ερωτημάτων

Πειθώ: διέγερση προβληματισμού

Δομή: συνεκτικός ρόλος (στοιχείο εσωτερικής δομής)

Ύφος: αμεσότητα, οικειότητα, παραστατικότητα, αίσθηση του διαλόγου στον αναγνώστη (στοιχείο θεατρικότητας)

Γ. [*Επικοινωνιακό πλαίσιο: ομιλία σε ημερίδα (προσφώνηση, αποφώνηση, οικειότητα και αμεσότητα στο ύφος, χρήση α' και β' προσώπου και στοιχείων προφορικότητας σε Πρόλογο και Επίλογο)*]

Προσφώνηση: Αξιότιμοι κύριοι καθηγητές,
Φίλες και φίλοι,

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

(*Αναφορά στην αφορμή εκφώνησης της ομιλίας*): ημερίδα που διοργανώνεται από το σχολείο με θέμα «Λαϊκισμός στα Μ.Μ.Ε.»... (*αναφορά στην ιδιότητα του ομιλητή*): εκπρόσωπος της τάξης... (*αξιοποίηση δεδομένων – αναφορά στο θέμα*): Ο πολλαπλασιασμός των εκπομπών κοινωνικού περιεχομένου εγείρει τον προβληματισμό της κοινής γνώμης, καθώς πρόκειται για εύπεπτα και χαμηλής αισθητικής προγράμματα που προσβάλλουν την αξία του ανθρώπου και διαμορφώνουν πρότυπα ζωής και συμπεριφοράς τα οποία δεν ενθαρρύνουν την εκδήλωση υγιούς κοινωνικότητας.

ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ

Α' Κύριο Ζητούμενο: Αίτια πολλαπλασιασμού εκπομπών κοινωνικού περιεχομένου

- Σε μια εποχή κρίσης των ανθρωπιστικών αξιών, κυριαρχίας του τεχνοκρατικού πνεύματος και κοινωνικοπολιτικής παρακμής αμβλύνονται τα πνευματικά, κοινωνικά και πολιτιστικά ενδιαφέροντα των ανθρώπων και ευνοούνται φαινόμενα που προσβάλλουν τη νοημοσύνη και την αισθητική τους.... Τέτοιες εκπομπές ικανοποιούν την έμφυτη περιέργεια του ανθρώπου για τον συνάνθρωπο αλλά και την ανάγκη των περισσότερων να αποφορτιστούν από την πίεση της καθημερινότητας.... Συχνά οι θεατές λειτουργούν με μηχανισμούς «αποταύτισης» από τους πάσχοντες, συνειδητές ή ασυνείδητες δηλαδή σκέψεις ότι τα δυσάρεστα που εκτυλίσσονται μπροστά στα μάτια τους δεν αφορούν τους ίδιους και γι' αυτό αισθάνονται ευτυχείς.

- Τα Μ.Μ.Ε., προκειμένου να ανταποκριθούν στους εμπορικούς τους στόχους, επιδιώκουν τη μέγιστη δυνατή ακροαματικότητα, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των προγραμμάτων τους.... Ο σκληρός ανταγωνισμός μεταξύ των τηλεοπτικών σταθμών επιτείνει αυτά τα φαινόμενα.... Πρόκειται για παραγωγές χαμηλού κόστους, που καλύπτουν μάλιστα με τρόπο εξαιρετικά επικερδή σημαντικό μέρος του τηλεοπτικού χρόνου.

Β' Κύριο Ζητούμενο: Τρόποι αντιμετώπισης από το σχολείο

- **Ανθρωποκεντρικός προσανατολισμός της εκπαίδευσης:**
Σφαιρική καλλιέργεια με έμφαση στην ανάπτυξη της κριτικής ικανότητας, ώστε από μικρή ηλικία ο νέος να αρνείται την παρακολούθηση εκπομπών «υποκουλτούρας», να εθίζεται στον προβληματισμό και στην αξιολογική κρίση των δεδομένων που υποπίπτουν στην αντίληψή του..... Διαμόρφωση ελεύθερα σκεπτόμενων προσωπικοτήτων που θα συμμετέχουν στον κοινωνικό και πολιτικό προβληματισμό της εποχής και θα απαιτούν ψυχαγωγικά προγράμματα υψηλής αισθητικής.
- **Πρακτικοί τρόποι:**
Συζήτηση για το λαϊκισμό στα Μ.Μ.Ε. με τους δασκάλους είτε μέσα από μαθήματα (Εκθεσης, Κοινωνιολογίας) ή με αφορμή συζητήσεις με ειδικούς (ανθρώπους των Μ.Μ.Ε., του πνεύματος, δημοσιογράφους, επικοινωνιολόγους, κοινωνιολόγους, παιδοψυχολόγους κλπ) και ενημέρωση για τις σοβαρές επιπτώσεις αυτών των εκπομπών στη διαμόρφωση της προσωπικότητας κυρίως της νέας γενιάς..... Παροχή κατάλληλων ερεθισμάτων από τον διδάσκοντα για την εποικοδομητική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου (πολιτιστικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, οργάνωση δανειστικών βιβλιοθηκών)..... Έμφαση στην αισθητική αγωγή για τη διαμόρφωση υψηλών αισθητικών κριτηρίων.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

(Ανακεφαλαίωση – επισήμανση) Χωρίς αμφιβολία οι εκπομπές κοινωνικού περιεχομένου αντικατοπτρίζουν την ηθική έκπτωση της σύγχρονης εποχής.... *(Δεοντολογία)* Απαραίτητη η συνδρομή όχι μόνο της εκπαίδευσης αλλά και όλων των εμπλεκόμενων φορέων αγωγής (π.χ. πολιτεία: αναδιάρθρωση μηχανισμών ελέγχου των Μ.Μ.Ε., οικογένεια: προβολή υγιών προτύπων – ανθρωποκεντρική αγωγή, Μ.Μ.Ε.: ποιοτικά κριτήρια στην επιλογή των προγραμμάτων)

Αποφώνηση: Σας ευχαριστώ θερμά για την προσοχή σας

**Προσαρμοσμένο διαγώνισμα από το βιβλίο «Η έκθεση στο λύκειο»,
Θεματικοί κύκλοι – α' τόμος, Εκδόσεις Πουκαμισάς**

**Από τον Νεοελληνικό Τομέα του Φιλολογικού Τμήματος των
Φροντιστηρίων Πουκαμισάς Ηρακλείου συνεργάστηκαν:
Ε. Καραταράκη, Ε. Μαθιουδάκη, Ε. Μαστρογιαννάκη,
Μ. Μαυράκης, Χρ. Μιχαλάκη, Χρ. Νικολουδάκης, Μ.Τζιράκη.**

